

Edic Baghdasarian
(Ed. Germanic)

A Military History of the Armenian People and the Armed Forces

**From Old Times to Present Days
(in Armenian)**

**In Three Volumes
Vol. 2**

© Edic Baghdasarian Toronto-Canada 2019 © Էդիկ Բաղդասարյան
www.Edic-Baghdasarian.com

ISBN: 978-1-927860-62-5

Հ
ա
յ
ն
ց

Բ
ա
ն
ա
կ

Էդիկ Բաղդասարյան

**Հայոց զինյալ պայքարը
և հայկական բանակը
պատմության ընթացքում**

**Երեք հատորով
Հատոր 2**

**Հայկական Ուսումնասիրական Կենտրոն
Տորոնտո-Կանադա**

2

Էդիկ Բաղդասարյան

**Հայոց զինյալ պայքարը
և հայկական բանակը
պատմության ընթացքում**

Երեք Հատորով

**Հատոր Բ
(1918-2019 և հավելված)**

Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոն

2019

Տորոնտո - Կանադա

ISBN: 978-1-927860-62-5

Բովանդակություն

Հայաստանի առաջին հանրապետությունը (1918թ. մայիս - 1920թ.) 9

Հայաստանի Հանրապետության հռչակումը..... 9

Բայթումի պայմանագիրը..... 12

Բեռնում Ռուսական Գործերի Հավատարմատարի Հեռագիրը..... 21

Բաքվի կոմունայի անկումը..... 23

Ազգային բանակի ստեղծումը 28

Հայկական բանակի սպառազինությունը (1918-1920 թթ.) 40

Առաջին հանրապետության բանակի հրաձգային զենքը 45

Հայաստանի առաջին հանրապետության օդուժը..... 46

Հայաստանի Առաջին Հանրապետության խորհրդանիշները 47

Հայ-վրացական հարաբերությունները 49

Հայ-ադրբեջանական հարաբերությունները 50

Հայաստանը ռուս-թուրքական հարաբերությունների ոլորտում 52

Հայ-ռուսական հարաբերությունները..... 52

Քենալական շարժումը եւ խորհրդա-թուրքական մերձեցումը..... 58

1920 թ. թուրք-հայկական պատերազմը եւ Հայաստանի Հանրապետության
անկումը..... 60

Համաձայնագիր Ռ-սֆահ Լիագոր Ներկայացուցչության Եվ Հայաստանի
Հանրապետության Կառավարության Միջեվ 65

Ալեքսանդրապոլի պայմանագիրը 67

Հայաստանի հանրապետության եվ թուրքիայի միջեվ պլեքսանդրապոլում
կնքվածպայմանագիրը 2 դեկտեմբերի 1920թ. 70

Երեւանի հայ-ռուսական բանակցությունները _Тос372254 1920 թ. դեկտեմբերի 2-ի
համաձայնագիրը 73

Համաձայնագիր Ռ-ՄՖՍՀ լիագոր ներկայացուցչության եւ Հայաստանի
Հանրապետության կառավարության միջեւ..... 74

Կիլիկիայի հայկական հարապետություն 77

Կիլիկիայի ազգաբնակչությունը 77

Հանրնի հերոսամարտը 77

Էդիկ Բաղդասարյան	4	Հայկական բանակ
Հայկական լեգեոն.....		81
Հայկական Լեգեոնը Եվ Կիլիկիայի Ազատագրումը		84
Կիլիկիայի հայկական իշանությունները		87
Խորհրդային վարչակազմի հաստատումը.....		90
Քաղաքացիական կռիվները		100
Խորհրդային Հայաստանում 1921 թ.		100
Փետրվարյան արկածախնդրությունը		100
Փետրվարյան արկածախնդրությունը եւ Ղարաբաղի կորուստը.....		114
Լոռու եւ Ախալքալաքի խնդիրը		117
Խորհրդային Հայաստանի Կարմիր Բանակի ստեղծումը		120
Չանգեզուրի Հերոսամարտը		127
Հայաստանը համաշխարհային երկրորդ պատերազմի տարիներին		142
Հայկական ազգային գործառնությունը Սովետական բանակում.....		142
Ֆաշիստական Գերմանիայի հարձակումը ԽՍՀՄ-ի վրա.....		142
Հայաստանը ֆաշիստական պլաններում		146
Հայկական լեգիոն.....		157
Հայ ժողովրդի զավակները ռազմի դաշտում		172
Սովետական Հայաստանի Չորային կազմավորումները		172
Պարտիզանական պայքարի շարքերում.....		194
Սփյուռքահայությունը և Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը		196
Ղարաբաղյան ազատագրական շարժումը.....		202
Արցախը պատմության ընթացքում		205
Մինչխորհրդային ժամանակաշրջան		205
Լեռնային Ղարաբաղը խորհրդային տարիներին (1920-1990).....		207
Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի ներկա փուլը		211
Ազատագրական շարժման վերելքը.....		213
Պատերազմական գործողությունների սանձազերծումը Ադրբեջանի կողմից.....		215
Հայաստանի Հանրապետությունը եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետու- թյունը 1991-2008թթ.		218
Հայաստանի երրորդ Հանրապետությունը և Հայոց ազգային բանակի կազմավորումը.....		230
Հայաստանի հանրապետության զինված ուժերի ծննդյան վկայագիրը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության Ո ր ո շ ու մ		241

Արցախյան տարեգրություն	243
Մոնթե Մելքոնյանը Մարտունիի ռազմաճակատում	245
Արցախյան ազատագրական պատերազմի 5 հիմնական փուլերը.....	246
ՀՀ Չինված Ուժերի Չինանշանը.....	247
Չինված Ուժեր.....	248
Չորատեսակների և բաժինների կազմավորումը	255
Բանակի կառուցվածքը և սպառազինությունը.....	278
ՊՆ Վարչություններ Եվ Առանձին Բաժիններ.....	289
ԶՈՒ ԳՇ վարչություններ եվ առանձին Բաժիններ	289
Չորատեսակները և բաժինները բանակաշինության այս փուլում.....	290
Միջազգային համագործակցություն.....	291
Չորակոչ	292
Հայաստանի Հանրապետության Օրենքը.....	293
Կորուստներ.....	296

Հավելված	301
Հայ Ժողովրդի Պատմության Ժամանակագրություն	303
Հայ Ժողովրդի Ազատագրական Պայքարի Համառոտ Ժամանակագրութ....	342
Հայկական Լեռնաշխարհի Ռ-ազմա-Ստրատեգիական Նշանակությունը.....	347
<i>Զորքի Կազմակերպումը եվ Սպառազինումը</i>	<i>347</i>
<i>Մարտավարության Եղանակը</i>	<i>350</i>
<i>Վիրավորների Բուժումը.....</i>	<i>353</i>
<i>Հայաստանի Պաշտպանողական Կառուցումները եվ Նշանակությունը</i>	<i>355</i>
Նախարարական տները ըստ Գահնամակի.....	359
Հայաստանի անվտանգության մարմինների պատմության թանգարան.....	362
Հին Հայաստանում անվտանգության ապահովման պատմությունից	365
1918-1920 թ. թ. Հայաստանի Առաջին Հանրապետության անվտանգության մարմինները	369
1921-1988 թ. թ. Խորհրդային Հայաստանի անվտանգության մարմինների ստեղծումը և զործունեությունը.....	379
1988-1991 թ. թ. Ժամանակաշրջանում ՀԽՍՀ պետանվտանգության մարմինների գործունեությունից	387
Հետախուզության/ հակահետախուզության ժամանակակից պատմություն	393

Հայաստանի Հանրապետության Ազգային Անվտանգության Մարմինների Եվ
Դրանց Աշխատակիցների Մասնակցությունն Արցախյան Պատերազմին 396

Հայաստանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակ 404

Հայաստանի Հանրապետության Ռազմական Դոկտրին 407

ՆԱԽԱԲԱՆ 407

ԲԱԺԻՆ I 409

ԲԱԺԻՆ II 412

ԳԼՈՒԽ IV 414

ԳԼՈՒԽ V 416

ԲԱԺԻՆ III 417